

**โครงการเรื่อง ตามรอยพระเสวตช้างเอกล้าบุรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลผ่านเอกสาร แผ่นพับ สอบถามผู้รู้ และลงศึกษายังสถานที่จริงที่อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับพระเสวตอศุขเดชพาหนะวิธีการคล้องช้าง ลักษณะพิเศษของช้างสำคัญ และเครื่องขนาภรณ์หรือเครื่องแต่งกายของช้าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ประวัติความเป็นมาของพระเสวตอศุขเดชพาหนะ

พระเสวตอศุขเดชพาหนะเป็นช้างพลายเผือกโท เกิดในป่าเขตจังหวัดกระบี่ เมื่อ พ.ศ. 2499 ถูกคล้องได้ที่บ้าน หนองจูด ตำบลคินอุม อำเภอลำทับ เมื่อ พ.ศ. 2499 โดยนายแปลก ฟุ้งเฟื่อง และนายปลื้ม สุทธิเกิด (หมอเผ่า) เป็นลูกช้างติดแม่อยู่โขลงช้างป่า พร้อมกับช้างอื่นๆอีก 5 เชือก คือ ฟังสาคร พลายทอง ฟังเพียร ฟังวิไล และฟังน้อย โดยในตอนนั้น พระเสวตอศุขเดชพาหนะ ได้ชื่อว่า พลายแก้ว มีความสูง 1.60 เมตร เมื่อพระราชวังเมือง (ปู่ ขนาขีระ) ได้ตรวจสอบคณลักษณ์ แล้วพบว่าเป็นช้างสำคัญ จึงนำมาเลี้ยงไว้ที่สวนสัตว์ดุสิต เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2500 ต่อมาพล.ต.บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา ประธานองค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย ได้นำขึ้นทูลเกล้าถวายเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501 เพื่อประกอบพิธีขึ้นระวางเป็นช้างต้น และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯรัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้กำหนดพระราชพิธีสมโภชขึ้นระวางช้างเผือกประจำรัชกาล ณ โรงช้างต้นพระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2501 ปัจจุบันพระเสวตอศุขเดชพาหนะ ได้ล้มลงแล้วเมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2553

1.2 วิธีการคล้องช้าง

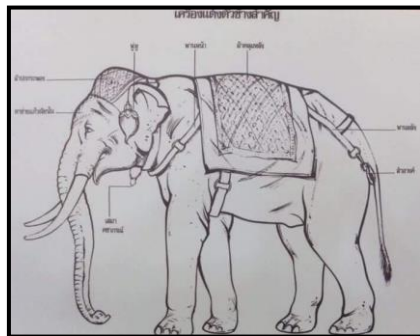
- 4.2.1 การคล้องช้างในเพนียด
- 4.2.2 การคล้องช้างหรือจับช้างในช่อง
- 4.2.3 การจับช้างด้วยวิธีหลุมพราง
- 4.2.4 การคล้องช้างหรือการจับช้างกลางน้ำ
- 4.2.5 การจับช้างด้วยวิธีใช้ช้างต่อ

1.3 ลักษณะพิเศษของช้างสำคัญ

- 4.3.1 ตาขาว
- 4.3.2 เพดานปากขาว
- 4.3.3 เล็บขาว
- 4.3.4 ขนขาว
- 4.3.5 ฟันหน้าขาวหรือสีอ่อนๆ ออกแดงคล้ายหม้อใหม่
- 4.3.6 ขนหางขาว

4.3.7 อันทโกสขาว หรือสีคล้ายหม้อใหม่

4.4 เครื่องคชาภรณ์หรือเครื่องแต่งกายของช้างประกอบด้วย ผ้าปกกระพอง ตาข่ายแก้วกุดัน พู่หู เสมาคชาภรณ์ วลัยงา สร้อยคอ ตาป ลำอาง ทามคอ จงกลพู่ ผ้าคลุมพู่ และพนาศ

ภาพที่ 24 ส่วนประกอบของเครื่องคชาภรณ์

ที่มา <http://emuseum.treasury.go.th/article/501-elep.html>

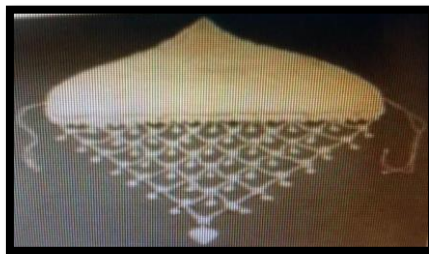
4.4.1 ผ้าปกกระพอง ทำด้วยผ้าเยียรบับลายทองพื้นแดง เย็บเป็นแผ่นรูปทรงคล้ายกลีบบัวชายขอบ ผ้าทำเป็นริ้วลายทองพื้นเขียวอยู่ด้านใน พื้นแดงอยู่ด้านนอกสองริ้ว ขลิบริมด้วยด้นเลื่อมส่วนฐานของกลีบบังเชื่อมต่อกับตาข่ายแก้วกุดัน

ภาพที่ 25 ผ้าปกกระพอง เครื่องคชาภรณ์พระเสวตอดุลยเดชพาหนะ

ที่มา <https://www.google.co.th/search?tbm=isch&q=เครื่องประดับของช้างสำคัญ&tbm>

4.4.2 ตาข่ายแก้วกุดัน หรืออุบะแก้วกุดันทำด้วยลูกปัดแก้ว(เพชรรัสเซีย) เจียรระไนด้วยสายทองคำถักเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่วที่เรียกกันว่าอุบะหน้าช้าง

ภาพที่ 26 ตาข่ายแก้วกุดัน หรืออุบะแก้วกุดัน

เครื่องคชาภรณ์พระเสวตอดุลยเดชพาหนะ

ที่มา <https://www.google.co.th/search?q=เครื่องคชาภรณ์&tbm>

4.4.3 พู่ ทำด้วยขนหางจามรีสีขาว ใช้ห้อยจากผ้าปกกระพองลงมาอยู่ส่วนหน้าของใบหูทั้งสองข้าง

ภาพที่ 27 พู่ เครื่องขนากรณั้พระเศวตอคุลยเดชพาหน๑
ที่มา <https://www.google.co.th/search?q=เครื่องขนากรณั้&tbm>

4.4.4 เสมาคขารณั้ เป็นจี้หรือเครื่องประดับรูปใบเสมาสำหรับร้อยสายสร้อยผูกคอทำด้วยทองคำลงยาด้านหน้าบุคูนเป็นรูปพระราชลัญจกร พระมหามงกุฎอุณาโลม ยอดพระมหามงกุฎเปล่งรัศมี ด้านข้างพระมหามงกุฎกระนาบด้วยลายช่อดอกกลอยใบเทศ มีลายประดับรับส่วนล่าง กรอบใบเสมาบุคูนเป็นลายรูปพญานาค 2 ตัวใช้หางเกี่ยวกัน ส่วนบนของใบเสมาตีปลอกบุคูนลายกลดลงยา มีลูกบิดทองทรงกลมกลางสำหรับสอดร้อยด้วยสายสร้อยทองคำ

4.4.5 วลัยงา หรือ สนับงา เป็นเครื่องประดับงาใช้สวมงาทั้ง 2 ข้าง ข้างละ 3 วง รวม 6 วง ทำด้วยทองคำ บุกุนประดับพลอยสีเขียว สีแดง และสีขาว

4.4.6 สร้อยคอ หรือสายสร้อยผูกคอทำด้วยทองคำเป็นรูปห่วงเกลียว ยาวประมาณ 185 เซนติเมตร

ภาพที่ 28 เสมาคขารณั้พร้อมสร้อยคอ และวลัยงา เครื่องขนากรณั้พระเศวตอคุลยเดชพาหน๑
ที่มา <http://emuseum.treasury.go.th/article/501-elep.html>

4.4.7 ตามหรือตามทิต เป็นเครื่องประดับติดอยู่กับพานหน้าหรือพานหลังทำด้วยทองคำบุคูนฉลุลายดอกประจำยามประดับพลอยสีเขียว สีแดง และสีขาว รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

- 4.4.8 ลำอาง เป็นห่วงคล้องอยู่ส่วนท้ายช้างได้โคนหางเพื่อยึดกับพานหลังทำด้วยทองเหลืองชุบทอง มีลายประดับด้วยวิธีพิมพ์แกะลายบริเวณที่เป็นรูปขอ

ภาพที่ 29 ลำอาง เครื่องขนากรณ์พระเศวตอดุลยเดชพาหนฯ

ที่มา <https://www.google.co.th/search?q=เครื่องขนากรณ์&tbn>

- 4.4.9 ทามคอ พานหน้า พานหลังทำด้วยผ้าถักแบบสายพานหุ้มด้วยผ้าตาดทอง มีห่วงโลหะชุบทอง เป็นตัวเกี่ยวประสานผูกด้วยเชือกหุ้มผ้าตาดทองทุกเส้น

ภาพที่ 30 ทามคอ เครื่องขนากรณ์พระเศวตอดุลยเดชพาหนฯ

ที่มา <https://www.google.co.th/search?q=เครื่องขนากรณ์&tbn>

- 4.4.10 จงกลพู่ เป็นส่วนที่ใช้ครอบบนขั้วพู่ทาบอยู่บนผ้าคลุมพู่ ทำด้วยทองคำบุลงยาสีเขียว และสีแดง ทำเป็นลายดอกบัวคว่ำ ปลายกลีบดอกบานออกเล็กน้อย ลักษณะรูปทรงคล้ายกรวย
- 4.4.11 ผ้าคลุมพู่ ทำด้วยผ้าเยียรบับรูปดาวหกแฉกใช้คลุมบนขั้วจามรี โดยเจาะรูตรงกลางเพื่อใช้เป็นที่ยึดเชือก ขอบผ้าริมนอกขลิบด้วยผ้าตาดทอง ริมในขลิบด้วยผ้าสีแดง
- 4.4.12 พนาศ เป็นผ้าคลุมหลังช้างหลังช้างรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทำด้วยผ้าเยียรบับ ท้องผ้าลายทองพื้นเหลือง ตามสีประจำวันพระราชสมภพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ถักด้วยผ้าตาดทองพื้นแดงด้านหลังผ้าเยียรบับชายขอบผ้าชั้นนอกขลิบด้วยดิ้นทอง ตรงกลางท้องผ้าติดคันชีฟทำเป็นกระเป๋ากำมะหยี่สีน้ำเงินเข้ม ขลิบริมด้วยดิ้นทองทั้ง 4 ด้าน ตรงกลางปักลายพระราชลัญจกรพระมงกุฎอุณาโลมด้วยไหมทองเหลือง ที่คันชีฟทั้ง 2 ข้าง ติดเม็ดคุมทำ

ด้วยแก้วเจียรไนสายคล้องคুমทำด้วยทองคำขอบชายผ้าต่อจากกันจีพลงไปมีผ้าระบายซ้อน 3
ชั้น แต่ละชั้นขลิบด้วยดิ้นทองตกแต่งด้วยตุ้งติ้ง

ภาพที่ 31 พนาศ เครื่องคชาภรณ์พระเสวตอดุลยเดชพาหนฯ

ที่มา <http://emuseum.treasury.go.th/article/501-elep.html>

วิธีการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินการในการศึกษาโครงการเรื่องตามรอยพระเสวตช้างเอกรูปามี ในครั้งนี้ คณะ
ผู้จัดทำมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

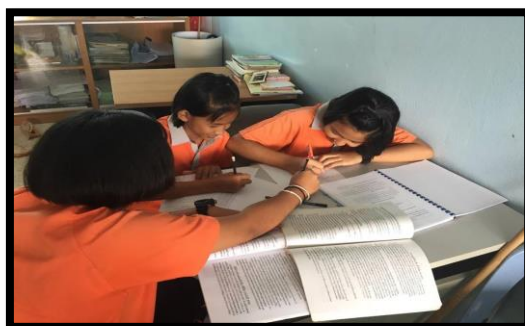
1. วิธีการดำเนินงาน

1.1 ประชุมกลุ่มลงมติจัดทำโครงการ

ภาพที่ 12 ประชุมกลุ่มลงมติจัดทำโครงการ

1.1.1 ระดมความคิด วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ

ภาพที่ 13 ระดมความคิด วิเคราะห์ปัญหา และความต้องการ

1.1.2 ลงมติเลือกหัวข้อการจัดทำโครงการ

ภาพที่ 14 ลงมติเลือกหัวข้อการจัดทำโครงการ

1.2 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 ค้นคว้า/รวบรวมข้อมูลเอกสารจากห้องสมุดเกี่ยวกับข้อมูลช้างพระเสวต

ภาพที่ 15 ค้นคว้า/รวบรวมข้อมูลเอกสารจากห้องสมุดเกี่ยวกับข้อมูลช้างพระเสวต

1.2.2 เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์เขื่อนรอยพระเสวต ตำบลดินอุดม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

ภาพที่ 16 เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์เขื่อนรอยพระเสวต
ตำบลดินอุดม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

1.2.3 พบปะนายกองค์การบริหารตำบลดินอุดม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

ภาพที่ 17 สอบถามข้อมูลจาก นายวุฒิชัย เป็ดทอง นายกองค์การบริหารตำบลดินอุดม
อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

1.2.4 พบปะนายกเทศบาลเมืองกระบี่เพื่อเก็บข้อมูลประวัติเมืองกระบี่เกี่ยวกับพระเสวต

ภาพที่ 18 พบปะนายกเทศบาลเมืองกระบี่เพื่อเก็บข้อมูลประวัติเมืองกระบี่เกี่ยวกับพระเสวต

1.3 ศึกษาแหล่งเรียนรู้

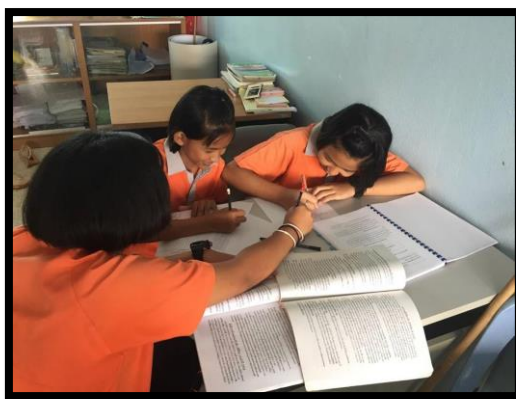
อุทยานประวัติศาสตร์ ข้อนรอยพระเสวต ตำบลดินอุดม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่

ภาพที่ 19 พบปะนายกเทศบาลเมืองกระบี่เพื่อเก็บข้อมูลประวัติเมืองกระบี่เกี่ยวกับพระเสวต

1.4 รวบรวมข้อมูล/ตรวจสอบข้อมูล

รวบรวมข้อมูล/ตรวจสอบข้อมูล

ภาพที่ 20 รวบรวมข้อมูล/ตรวจสอบข้อมูล

1.5 จัดทำโครงการ

จัดทำ/พิมพ์ทำโครงการ

ภาพที่ 21 จัดทำ/พิมพ์ทำโครงการ

1.6 ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลในห้องเรียน

ภาพที่ 22 ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลในห้องเรียน

1.7 ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเสียงตามสาย

ภาพที่ 23 ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเสียงตามสาย

ตารางที่ 1 แผนปฏิบัติงานตามโครงการ

ลำดับที่	รายการปฏิบัติงาน	วัน/เดือน/ปี	หมายเหตุ
1	ประชุมกลุ่มลงมติจัดทำโครงการ	1 กุมภาพันธ์ 2561	
2	ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	5 กุมภาพันธ์ 2561	
3	ศึกษาแหล่งเรียนรู้	13 กุมภาพันธ์ 2561	
4	รวบรวมข้อมูล/ตรวจสอบข้อมูล	18 กุมภาพันธ์ 2561	
5	จัดทำรายงาน	20 กุมภาพันธ์ 2561	
6	ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล	31 พฤษภาคม 2561	

2. อุปกรณ์ในการจัดทำโครงการ

1. ผังโครงการ 2. กรรไกร 3. กาวสองหน้า 4. มีดคัตเตอร์ 5. กระดาษลูกฟูก
6. ปากกาตัดเส้น และอุปกรณ์อื่นๆ

3. แหล่งที่มาของงบประมาณ

- จากงบประมาณของโรงเรียนเทศบาล 2 (คลองจิหลาด)

ประโยชน์ที่รับจากการทำโครงการ

1. ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญของพระเสวตอดุลยเดชพาหนะ
2. สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้อื่นได้
3. สามารถสร้างองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเกี่ยวกับการคล้องช้างในอดีตของจังหวัดกระบี่ได้

การนำไปใช้และเผยแพร่

1. สามารถนำตัวอย่างที่ได้จากการศึกษาโครงการไปเผยแพร่ให้แก่เยาวชนได้
สามารถใช้รูปเล่มโครงการที่คณะผู้จัดทำได้ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเป็นสื่อการศึกษา